67-72-80/2
15.08.17

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертацію **СЕМИРОЗ Ніни Григорівни «ПРИНЦИПИ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГЕЛІКОРТІВ»,**
представлену на здобуття наукового ступеня
кандидата архітектури за спеціальністю
18.00.02 – «Архітектура будівель і споруд»

Актуальність теми дисертації

Тема представленої роботи та її зміст відповідають вимогам і паспорту спеціальності 18.00.02 – «Архітектура будівель і споруд». Автором обґрунтована актуальність проблеми яка склалась в містах в наслідок зростання рівня автомобілізації.

Визначну роль в урбо - архітектурному аспекті розвитку повітряного сполучення в містах можна віднести до кола оцінки ступеню розвитку держави, а саме України в цілому. В світі та в Україні створює економічне підґрунтя для зародження нових швидкісних, повітряних видів транспорту: гелікоптерів, дронів, аеромобілів і т.п. На поверхні землі не вистачає місць для паркування таких засобів пересування, тому місцями парковок в містах можуть служити покрівлі житловихбудинків, громадських будівель і споруд.

Якість міського середовища стає одним з головних активів його розвитку та залучення необхідних ресурсів. В багатьох країнах світу в містах мегаполісах вже існує розвинута мережа комплексів споруд по обслуговуванню гелікоптерів, розташованих на покрівлях будинків, а в Україні тільки починається будівництво злітно-посадкових майданчиків для гелікоптерів на покрівлях будинків. В діючих вітчизняних нормативних документах наведені лише вимоги до покрівель висотних будинків як майданчиків для посадки рятувальних кабінок гелікоптерів, та відсутні науково - обґрунтовані рекомендації відносно розташування комплексу споруд по обслуговуванню пасажирів повітряного транспорту в структурі житлових будинків, громадських будівель і транспортних споруд, Не має відповідного переліку приміщень, не існує рекомендацій відносно конструктивних схем, обмежень по висоті, екологічних вимог, аеродинамічних критеріїв. Отже, існує проблема в нормативних документах, які потребують доповнення, необхідні науково - обґрунтовані рекомендації щодо ефективності архітектурно-планувальних рішень, які позитивно вплинуть на показники санітарно - гігієнічного комфорту мешканців житлових і громадських будинків.

На мій погляд, не викликає сумнівів, доцільність і необхідність дослідження, що може запропонувати адекватний підхід до вирішення цих нових проблем. Робота край актуальна і саме для України, яка стоїть на порозі входу до ЕС, до світової спільноти.

Автором вперше запропоновано ввести новий термін, для більш конкретної деталізації об`єкту дослідження. **Гелікорт** - комплекс споруд по обслуговуванню пасажирів повітряного транспорту, який розташовується на частині, що вінчає, житловий будинок, громадську будівлю або на платформі транспортного вузла та має спеціально обладнаний майданчик призначений тільки для злету одного або декількох гелікоптерів.

На підставі історіографічного дослідження та наявної архітектурної практики шляхом кропіткої, детальної роботи, автором було відстежено світовий досвід проектування і будівництва гелікортів в структури житлових і громадських будинків і споруд с кінця XIX ст. і до сьогодення.

Обгрунтовуючи актуальність дослідження, автор Семироз Н.Г. чітко формулює соціальні, економічні, загальнонаукові суперечності, що зумовлюють необхідність розв'язання проблеми і доходить правильного висновку – ця проблема може і має бути вирішеною з огляду на її значущість і високу суспільну потребу.

Науковий апарат роботи має всі необхідні складові: об'єкт, предмет, мету дисертаційного дослідження, концепцію, завдання, методи; визначено наукову новизну, практичне значення; інформацію про апробацію і впровадження отриманих результатів.

Вперше в вітчизняній науці в галузі архітектури здійснено системне дослідження, присвячене авіаційній проблематиці будівництва комплексу споруд по обслуговуванню пасажирів повітряного транспорту, розташованого на покрівлях будинків та споруд. При визначенні сутності наукових підходів, як методологічної основи роботи, Н.Г. Семироз переконливо доведено, що завдяки впровадженню удосконаленого методологічного і понятійного апарату архітектурного дослідження, для системного вивчення й опису транспортних об'єктів архітектурного середовища міста, сформульовано і введено в науковий обіг поняття «гелікорт».

Концепцію дослідження засновано на глибинному авторському погляді, що зумовило системний підхід до вивчення процесів формування гелікортів в архітектурному середовищі сучасного міста, та відкриває новий напрям архітектурно-теоретичних досліджень в галузі наукового забезпечення проектної та організаційної діяльності в процесі формування стратегій розвитку міського середовища у вітчизняних умовах.

Дослідження робить значимий внесок у теорію архітектури з огляду на аналіз та систематизацію значної кількості накопиченого теоретичного та практичного матеріалу, концепцій і підходів до архітектури та узагальнення значного обсягу наукових знань. Отримані наукові результати можуть стати теоретико-методологічною підставою для наукового базису та доповненням нормативно-правової бази.

Наукові положення, висновки і пропозиції дисертаційного дослідження Н.Г.Семироз є аргументованими та змістовними.

Достовірність одержаних результатів підтверджується теоретико-методологічною обґрунтованістю вихідних положень дослідження, опрацюванням значного масиву різнопланових джерел, застосуванням сучасних методів досліджень, апробацією та впровадженням результатів роботи.

Обґрунтування теми дисертації є методологічно, теоретично й технологічно виваженим, а сукупність завдань її розв'язання зумовлює розкриття проблеми та досягнення мети дослідження.

Зміст роботи відповідає поставленій меті і завданням дослідження. Висновкам, представленим у дисертації, властиві повнота та логічність викладу, достатній рівень обґрунтованості й завершеності.

Структура роботи побудована логічно і відповідає поставленим в досліджені завданням. Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується продуманою логікою викладу матеріалу, широтою й різноманітністю опрацьованої джерельної бази.

Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу і загальних висновків; структура роботи,на мій погляд, оптимальна.

По матеріалам дисертації видана монографія. Основний зміст і результати дослідження Н.Г. Семироз відображено в опубліковано у 24 друкованих працях, із них 1 монографія, 4 статті у наукових фахових виданнях України, 4 статті в наукових періодичних виданнях інших держав, які включено до міжнародних наукометричних баз, 3 статті в українських фахових журналах, 11 тез у матеріалах науково-практичних конференцій. Публікації повністю висвітлюють основні наукові положення дисертації, зокрема ті, які авторка виносить на захист.

Авторські розробки були використані в робочому проектуванні об'єкта «Офісний центр на бул. Лесі Українки, 26 в м. Києві» – «Архітектурна студія «С. Юнаков» (2007 рік) та «Адміністративно-житловий будинок по вул. Урицького (нині – вул. Митрополита Василя Липківського), 35 в Солом'янському районі м. Києва» – Науково-проектне бюро «ЛІЦЕНЗіАРХ» (2016 рік).

Наукова новизна одержаних результатів

Дослідження значного об'єму наукових праць, дозволило дисертантові ґрунтовно сформулювати методолого-теоретичні засади роботи та її вихідні положення.

Концепцію дослідження засновано на глибинному авторському погляді, що зумовило системний підхід до вивчення процесів формування гелікортів в архітектурному середовищі сучасного міста, та відкриває новий напрям архітектурно-теоретичних досліджень в галузі наукового забезпечення проектної та організаційної діяльності в процесі формування стратегій розвитку міського середовища у вітчизняних умовах.

Дослідження робить значимий внесок у теорію архітектури з огляду на аналіз та систематизацію значної кількості накопиченого теоретичного та практичного матеріалу, концепцій і підходів до архітектури та узагальнення значного обсягу наукових знань. Отримані наукові результати можуть стати теоретико-методологічною підставою для наукового базису та доповненням нормативно-правової бази.

При визначенні сутності наукових підходів, як методологічної основи роботи, Н.Г. Семироз переконливо доведено, що завдяки впровадженню удосконаленого методологічного і понятійного апарату архітектурного дослідження, для системного вивчення й опису транспортних об'єктів архітектурного середовища міста, сформульовано і введено в науковий обіг поняття «гелікорт».

Вперше в вітчизняній науці в галузі архітектури здійснено системне дослідження, присвячене авіаційній проблематиці будівництва комплексу споруд по обслуговуванню пасажирів повітряного транспорту, розташованого на покрівлях будинків та споруд.

Це знайшло своє послідовне відображення не тільки в вітчизняній теорії архітектури, де визначено основні стратегії формування архітектурного середовища гелікортів, але і в будівельній практиці;

Не викликає заперечення, що розроблені Н.Г. Семироз моделі гелікорту в архітектурному середовищі, нададуть в подальший розвиток досліджень нове розуміння.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки і пропозиції дисертаційного дослідження Н.Г.Семироз є аргументованими та змістовними.

Достовірність одержаних результатів підтверджується теоретико-методологічною обґрунтованістю вихідних положень дослідження, опрацюванням значного масиву різнопланових джерел, застосуванням сучасних методів досліджень, апробацією та впровадженням результатів роботи.

Обґрунтування теми дисертації є методологічно, теоретично й технологічно виваженим, а сукупність завдань її розв'язання зумовлює розкриття проблеми та досягнення мети дослідження.

Зміст роботи відповідає поставленій меті і завданням дослідження. Висновкам, представленим у дисертації, властиві повнота та логічність викладу, достатній рівень обґрунтованості й завершеності.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується продуманою логікою викладу матеріалу, широтою й різноманітністю опрацьованої джерельної бази (180 джерел).

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Дисертація складається із трьох розділів; структуру роботи вважаємо оптимальною.

На мій погляд, робота має теоретико – інформаційно - практичний характер. По матеріалам дисертації видана монографія. Деякі положення дисертаційної роботи

можна вважати дискусійними, які провокує на полеміку з автором, але це скоріш позитив, а не негатив роботи.

При край обмеженому об'ємі теоретичних досліджень і нормативних документів в Україні, автору вдалося розглянути широку палітру збудованих аналогів, закордонної літератури по цій тематиці.

У першому розділі «ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ГЕЛІКОРТІВ» автором проведено аналіз теоретичних досліджень виникнення, розвитку та формування вертодромів та злітно-посадкових майданчиків на покрівлях будинків та споруд для гелікоптерів, виявлено прогресивні тенденції їх організації, а також з'ясовано низку факторів, що впливають на їх формування та структуру.

Значущим моментом цього розділу вважаю вивчення дослідником ґенези та глибоке вивчення матеріалів і робіт провідних дослідників і архітекторів, які працювали або працюють в даному напрямку.

Аналіз роботи дозволив зробити висновки щодо тенденцій подальшого розвитку **гелікортів**.

Планувально-конструктивне рішення гелікортів частіше всього залежить від нормативних показників та конструкцій, що використовуються при проектуванні будівель та споруд. Головним при влаштуванні гелікортів є вихідні данні та фінансові можливості забудовника.

Різноманітність посадкових майданчиків дозволяє обирати найбільш доцільний тип **гелікортів** відповідно до існуючих умов завдання на проектування. Створення пропонуємих гелікортів на різних об'ємно-просторових утвореннях(на перекриттях, на терасах,на транспортних магістралях і пішохідних переходах).

Науково - методична база потребує більш детального опрацювання в зв'язку з появою нових технологій в будівництві. Існуючі норми не регламентують повною мірою процес влаштування гелікортів у складі будинків і потребують доопрацювання, на що спрямоване дане дослідження.

У другому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГЕЛІКОРТІВ» автором викладена загальна методика проведення дослідження, зроблені методичні оцінки функціонально - технологічної структури архітектурно-планувальної організації гелікортів, опрацьовані методичні підходи щодо впливу архітектурно-конструктивних особливостей на об'ємно-планувальне рішення гелікортів та виявленні критерії для розрахунку параметрів гелікортів

Використана інформація про процеси в економічній соціальній, технічній та інших сферах сприяє систематизації цієї інформації в основі логічного упорядкування.

На основі аналізу досвіду проектування, будівництва та експлуатації гелікортів в структурі будинків розроблена функціональна структура їх зонування.

На основі аналізу конструктивних систем, які використовуються при будівництві будівель, визначено вплив конструкцій.

На грунті дослідження функціонально-планувальних рішень були виявлені критерії для розрахунку параметрів гелікортів: параметри злітно–посадкового майданчика гелікорта, які залежать від кількості гелікоптерів та їх розмірів;

параметри допоміжних приміщень, які, в свою чергу, залежать від приналежності та призначення гелікорта та об'єма пасажироперевезень.

З вище сказаного можна зробити висновки,що результативність дослідження була здійсненна завдяки прийомам дослідження: організації, моделювання, вивчення нормативно – правових документів, аналітичним, розрахунковим, лічильно-обчислювальним і логічним розробкам. Конкретизація дослідження дозволить зробити впровадження в нормативну-правову базу.

В третьому розділі « МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГЕЛІКОРТІВ» автором були запропоновані три моделі гелікортів в містах: модель предметної області дослідження, модель архітектурно-планувальної організації гелікортів, модель функціонально-планувально-конструктивної структури гелікортів.

Модель предметної області дослідження гелікорту – це графічно-візуальна емітація (симуляція) архітекутрно-планувальної організації взаємодії трьох основних елементів інтегруючої повітряно - траспортної системи: авіаліній, пасажиропотоків, вокзалів.

Модель архітектурно-планувальної організації гелікортів залежить від трьох основних архітектурно-планувальних критеріїв: функції, планувального рішення і конструктивної схеми.

За основу функціонально-планувально-конструктивної моделі гелікортів автором була прийнята функціонально-планувальна-конструктивна структура моделі громадської будівлі згідно науковим дослідженням Ежова В.І.

На основі вище згаданих моделей, була зроблена класифікація.

При формуванні принципових моментів дослідження враховано еволюційний підхід до історичного розвитку індустріального суспільства, тому пропонується ввести принцип технологічного детермінізму. Принцип технологічного детермінізму характеризує основну ідею цієї роботи – злиття архітектури і дизайну в нових формах, з новими функціями, з новими перспективами розвитку. В основу формування проектних рішень гелікортів запропоновані універсальні принципи, характерні для загальних тенденцій розвитку архітектури. Принципи гелікортів структуруються в трьох напрямках відповідно до класичної тріади в архітектурі – функції, конструкції та форми. Принцип домінантності, принцип структурності та принцип дизайну форми.

На основі розробці основних принципів об'ємно-просторової організації автором були розроблені рекомендацій щодо проектування **гелікортів** в структурі житлових і громадських будинків.

Рекомендації дані щодо проектування гелікортів відносно розміщення їх в структурі житлово-громадських будинків та споруд, в системі міста, відносно самого генплану гелікорту, в рішенні об'ємно-планувальної структури гелікорту, в конструктивному рішенні , та в оздобленні.

Загальні висновки *у концентрованому вигляді відповідно поставлених завдань відображають основні результати дисертаційного дослідження; грунтовними є додатки, що поглиблюють і увиразнюють цілісне уявлення про дисертацію. Доречними є подані в додатках розроблені дисертанткою матеріали.*

Отже, наукові результати, отримані Н.Г.Семироз базуються на ґрунтовному аналізі проблеми, систематизації різних підходів до її вирішення, використанні значного масиву літературних джерел та методичних матеріалів, власній авторській науковій позиції, тому вважаємо, що мети дисертаційної роботи досягнуто, а сама дисертація є завершеною самостійною науковою працею.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання

Запропонований системний підхід до вивчення архітектурно-планувальної організації гелікортів в структурі житлових і громадських будинків та споруд в архітектурному середовищі сучасного міста відкриває новий напрям архітектурно-теоретичних досліджень в галузі наукового забезпечення проектної та організаційної діяльності в процесі формування стратегій розвитку міського середовища у вітчизняних умовах.

Дослідження робить значимий внесок у теорію та практику архітектури з огляду на аналіз та систематизацію значної кількості накопиченого теоретичного та практичного матеріалу, концепцій і підходів в архітектурі та узагальнення значного обсягу наукових знань. Отримані наукові результати можуть стати теоретико-методологічною підставою під час розробки підручників та навчальних посібників, навчальних програм та лекційних курсів у процесі підготовки фахівців у галузі архітектури та дизайну в системі вищої професійної освіти.

Як аспект наукової новизни цінною є теоретично обґрунтована та сконструйована модель архітектурно-планувальної організації гелікортів і може бути використана для проведення передпроектного аналізу. Освоєння великого інформаційного масиву, що стосується поставленої проблеми, дає можливість розширити існуючий погляд на процеси інтеграції архітектурно-планувальної організації гелікортів і середовища, його життєдіяльності, а також дозволяє перевести проектування і прогнозування шляхів розвитку міського середовища на якісно новий рівень, відповідний сучасній парадигмі розвитку. Вироблені моделі аналізу процесів розуміння архітектурного середовища гелікортів дозволять моделювати перспективи застосування тієї чи іншої стратегії розвитку міського середовища для міст України.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях

По матеріалам дисертації видана монографія. Основний зміст і результати дослідження Н.Г. Семироз відображено в опубліковано у 24 друкованих працях, із них 1 монографія, 4 статті у наукових фахових виданнях України, 4 статті в наукових періодичних виданнях інших держав, які включено до міжнародних наукометричних баз, 3 статті в українських фахових журналах, 11 тез у матеріалах науково-практичних конференцій. Публікації повністю висвітлюють основні наукові положення дисертації, зокрема ті, які авторка виносить на захист.

Авторські розробки були використані в робочому проектуванні об'єкта «Офісний центр на бул. Лесі Українки, 26 в м. Києві» – «Архітектурна студія «С. Юнаков» (2007 рік) та «Адміністративно-житловий будинок по вул. Урицького

(нині – вул. Митрополита Василя Липківського), 35 в Солом'янському районі м. Києва» – Науково-проектне бюро «ЛІЦЕНЗіАРХ» (2016 рік).

Таке представлення результатів наукової роботи вважаємо достатнім.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою, змістом та оформленням він відповідає сучасним вимогам МОН України. У тексті автореферату дисертації відображені основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого Н.Г. Семироз дослідження.

Зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

Дискусійні положення та зауваження

1. Складно оцінювати результати дослідження на проміжних стадіях.
2. Додати матеріали економічної складової будівництва гелікортів.

Загальні висновки й оцінка дисертації

Рецензована дисертаційна робота Н.Г. Семироз виконана вперше, є оригінальною науковою працею. Слід визнати, що зазначені не доопрацювання не знижують рівня дослідження і можуть бути усунені, або розвинуті в подальших дослідженнях.

Результати дослідження використані в реальному проектуванні та будівництві, впроваджені в теорію вищих навчальних закладів архітектурного профілю, мають необхідну наукову новизну, теоретичне і практичне значення. Методика проектування може бути використана для розробки ДБН, та при розробці експериментальних завдань для проектування. Наукові результати – у навчальному процесі, як у теоретичному, так і в навчально-методичному аспекті.

Робота написана нормативною науковою мовою.

Вважаємо, що дисертація «Принципи архітектурно-планувальної організації гелікортів» є самостійною науковою роботою, яка за своїм змістом, рівнем новизни й практичним значенням отриманих результатів відповідає сучасним вимогам до кандидатських дисертацій, а її автор – Семироз Ніна Григорівна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.02 – «Архітектура будівель і споруд»

Офіційний опонент:

Кандидат архітектури,
доцент кафедри містобудування
Одеської державної академії
будівництва та архітектури Єксарьов Володимир Анатольович

Підпис канд. арх., доц. Єксарьова В.А.
ЗАСВІДЧУЮ:

Проректор з НР Одеської державної академії будівництва та архітектури Є. В. Слимко

14.08.17р.